

Lapszemle.

Az édes berkenye (*Sorbus aucuparia* L. var. *dulcis*). Mint neve is mutatja, a *Sorbus aucuparia* változatának tekintendő, melytől valamivel nagyobb és édes ízű gyümölcsei által különbözik.

Legelőször az 1891. évben tartott bécsi mezőgazdasági kiállításon volt bemutatva, a hol a szakemberek között méltó érdeklődést keltett s mivel az eddigi tapasztalatokból kiindulva, meghonosítását és terjesztését hazánkra nézve is csak előnyösnek mondhatjuk: a württembergi erdészeti egyesület múlt őszi közgyűlésén Probst neuenburgi főerdőtanácsos, illetőleg Hirzel főerdész által tartott előadások nyomán, nem mulaszthatom el — legalább röviden — e helyen is ismertetni.

Az édes berkenye eredeti hazájának a morvaországi Sudetek között 700 m tengerszin fölötti magasságban fekvő Peterswald és Spornhan községeket tekintik, a hol a nép már körülbelül 80 év óta ismeri. — 1891-ig csak ezen községek környékén volt elterjedve, de azóta nemcsak az osztrák tartományok területén, hanem Németországban is meghonosították.

Gyors terjedését annak köszönheti, hogy gyümölcsfák tenyésztésére nem alkalmas hegyvidékeken édeskés bogyoival, a melyek úgy frissen szedve, mint berakva, kifőzve és szárítva is élvezhetők, a szegény népnek kedvelt tápszer-pótlékot nyújt s elégszerűen természeténél fogva utak mellett, mezőkön, erdőszéleken és silánytalajú legelőterületeken is egyaránt termesztethető.

Részint magról, részint a *S. aucuparia*-ba való oltás által szaporítják. *) Utóbbi természetesen jobb, miután magról szaporítva csakhamar visszaüt a törzsfajra, ennek pedig nincsenek élvezhető gyümölcsei. A fanyar íz különben az első oltványok gyümölcsein is érezhető mindaddig, a míg az első fagyok le nem forrázzák később azonban újabb nemesítésekkel izletes gyümölcsöt termő fákat nevelhetünk belőlük.

*) Vetőmag és oltóágak beszerzésére, valamint más tekintetben is szívesen nyújt felvilágosítást Franz Krätzel. Wien I. Bankgasse. Lichtenstein-Palais.

Ha meggondoljuk, hogy a téli élelem gyanánt is használható gyümölcsfélék szaporítása, főként az amugy is szegény hegyvidékeken, a téli napok inségeinek enyhítéséhez sokkal hozzájárulhatna, úgy az édes berkenye meghonosítását és terjesztését hazánkban is bizvást megszívelendő erdő- és mezőgazdasági feladatnak tekintetjük.

Gyümölcsfákban szegény hegyvidékeinken az édes berkenyét bizonyára maga a nép is szívesen szaporítaná, ha gyümölcsének használhatósága felől egyszer meggyőződnek s így e tekintetben törekvéseink valószínűleg nem találkoznának annyi ellenszennvel, mint az erdőtelepitések.

Mivel egyéb jó tulajdonságai mellett fájának használhatósága sem megvetendő, első sorban talán a kopárságok szélein és a fáslegelőkön volna czélszerű telepítését megkísérteni; csekély termőhelyi igényeinél és mérsékelt árnyékolásánál fogva amugy is mindenek előtt ilyen helyekre való.

Legelők, rétek, szántók és utak szegélyezésére különben már szépészeti szempontból is nagyon ajánlatos, mert késő őszi pirosuló gyümölcsei az őszi táj komor egyhanguságát igen kellemesen mérsékelik.

Ausztriában ez ideig csak 700—800 *m* tengerszin fölötti magasságban vannak már gyümölcsöt termő fák, de valamint német szomszédaink, úgy csekélységem sem tartom lehetetlennek, hogy a *Sorbus aucuparia* tenyészeti övében mindenütt jó eredménnyel lesz meghonosítható és terjeszthető. (Aus dem Walde 1894. 46. sz.)

Közli: *Téglás Károly.*

A Lyda Hypotrophica nevű levéldarázs, mely hazánkban sem tartozik a ritkaságok közé, — mint ismeretes — fiatal luczosokban él s álhernyói a tűk lerágása által válnak kártékonyakká.

Életmódjára nézve a szakemberek még ma sem jutottak teljes megállapodásra. A csehországi erdészeti egyesületnek 1894. év augusztus havában tartott közgyűlésén is egész vita keletkezett azon kérdés fölött, hogy vajjon a *Lyda Hypotrophica* nemzői birnak-e jó repülési képességgel és ebből kifolyólag a hernyóenyvyűrük velük szemben sikerrel alkalmazhatók-e vagy sem?

Heyrowsky főerdőmester a nőtény darázsok repülési képes-

ségét határozottan tagadóba veszi. Szerinte a nőstények csak a törzsön mászva jutnak a lombozathoz s így hernyóenyv-gyűrűkkel sikeresen pusztíthatók.

Hoffmann erdőmester a prachovi pagonyban látottak alapján ép ellenkező nézetet vall. Ő a darázsokat egyetlen egy esetben sem látta a törzsön mászkálni, minek következtében a czélszerűtlennek látszó enyvgyűrűket mellőzte és a darázsok összefogdosására hálókat használt.

E két ellentétes nézet kifejtése után Gold trautenauai erdőfelügyelő emelt szót.

Tapasztalatai szerint a darázsok az áttelelő helyül szolgált földüregecskék (előbb álcza majd báb-üregék) elhagyása után (május végén és június elején) kezdetben nagyon gyámoltalanok; lassan mászkálnak ide-oda s csak szárnyaikat egyengetik. Pár óra múlva azonban — miközben sötétebb színt öltenek — élénken kezdenek mozogni és csakhamar hozzálátva a párzáshoz is, vagy az alnövetre szállnak, vagy felkapaszkodnak a nagyobb törzsekre és mászva igyekeznek a lombozathoz jutni, a hol a peterakás történik. Nehézkességet, vagy épen a repülési képesség hiányát egyik nemnél sem észlelte, de azért az enyvgyűrűk alkalmazását az előbb mondottakból kifolyólag, nem tarthatja czéltalannak.

Legbiztosabb eredményre vezet azonban szerinte is (ezt az előbb szólók is hangoztatták) a földüregekben rejtőző álhernyóknak sertésekkel való pusztítása (főleg a bakonyi „fél-vad“ sertéseket dicséri.) Ez az irtási mód közvetett uton is hathatósnak bizonyult, mert a disznók által nyugalmukból kizavart álhernyóknak új földüregecskéket kell készíteniök s eközben egy részüket a madarak, más részüket pedig az időjárás viszontagságai, betegség-gombák, valamint a rabló és élősködő rovarok tönkre teszik.

A betegség-gombák hasznos közreműködéséről Gold 1893-ban többször győződött meg; az élősködő rovarok tömeges fellépését pedig 1894-ben konstataálta, a mikor a Csehország északi részéről megvizsgálás végett beszerzett 300 drb. *L. hypotrophica* álhernyóból a *Phora fulvipes* és *Hemiteles fulvipes* nevű hasznos rovarok egész rajokkal keltek ki, úgy, hogy ott, a honnan a *Lyda* álczák származtak, a további dulás rohamos csökkenését, más körül-

ményektől eltekintve is bizton remélhetik. (Centralblatt f. d. g. F.-wesen 1894. évi VII. füzet.)

A Centralblatt f. d. g. F. múlt évi V. füzetében, ugyancsak a Lyda hypotrophicáról olvasottak, felhívták figyelmemet az épen akkor néhány lucz fenyőn észlelt fadarázsokra s az akkori közleménnyel szemben azt tapasztaltam, hogy 5—6 m magasságig a darázsok (♂ és ♀) minden szembeötlő nehézség nélkül felrepültek, de azon tul, főleg a kissé nehézkesebb nőstények csak a törzsön máskálva igyekeztek elérni a lombozatot.

Megfigyeléseim tehát a Gold tapasztalataival egyezők s az a tény, hogy az ősszel kiásott 20 drb. álhernyó közül egy sem volt 15 cm-nél mélyebben (daczára a talaj kitettségenek és meglehetősen laza voltának), — a Centralblatt múlt évi V. füzetében a disznólegeltetés sikerével szemben kifejezett kételkedő véleményt nem igen támogatja.

Azt hiszem tehát, hogy inkább a Gold nézeteit kell elfogadnunk, a ki a Lyda hypotrophica álhernyóinak pusztítására a disznólegeltetést tapasztalati tények alapján kitünő eredménynek mondja, a magasban alkalmazandó hernyóenyv-gyűrűket pedig a nőstény darázsok irtása, illetőleg a peterakás megakadályozása céljából nem tartja haszontalan munkának.

Közli: *Téglás Károly*

Scholcz Rezső

nyug. ministeri tanácsos és erdőigazgató.

A magyar államerdészet tevékeny munkásainak sorából, hosszú pályájának megfutása után, fáradságokban s elismerésekben egyaránt gazdag múlt emlékeitől kísérve újra kilépett egy munkás. Egy azok közül, kik a magyar erdészetnek felépítéséhez szolgálatukkal már a tervek tervezgetésekor hozzájárultak; egy azok közül, kiknek karjai ott fáradoztak az alap megásásában s megrakásában s kik azontul lankadatlan kitartással, gyarapodó tudással fára-